

A türelem ösvényén

Az évek során minden kultúr- munkás neve körül keringeni kezd egy jelző, amely hovatovább állandó kísérője lesz. „Az ötletek embere”, „ügyes szervező”, „a látványos sikerek kovácsolója” és így tovább. Szabó Antal alezredes immár 25 éve népművelő és évről évre feszíti le ezeket a minősítő jelzőket és különösen az utóbbi öt esztendőben sokat tett azért, hogy a világért se szoruljon be abba a skatulyába, amelyen ez a felirat áll: „rutinos öreg róka”.

A csendes szavú, mindig türelmes és segítőkész Tóni (katonatársai csak így szólítják), ötvenöt éves fejjel is fiatalos kedvvel dolgozik, munkájában mindig törekszik az újra és kerüli a látszateredményeket. Harminchárom éve tiszt és több mint húsz éve került a népművelés vonzá- sába.

— A „fényes szelek” utolsó fuval- lata sodort 1951-ben a Petőfi Poli-

tikai Tisztképző iskolára. A buda- foki pártbizottságon csupán egyet kötöttek a lelkemre: a seregben leg- yél majd jó politikai tiszt — me- sélte Szabó Antal alezredes, amikor az indulás éveit felidézte. — Fialt hadnagyként 1952 őszén már izelítőt kaptam a népművelői munkából: a szülővárosomban, Mezőtúron én lettem a tiszti klub parancsnoka.

S azt már csak vázlatosan mondta el, hogy ezután csaknem minden évben Szegedtől Bajáig más hely- örségbe került, s a lövészezek katonái között kellett bizonyítani, hogy rátermett politikai munkás. 1956 őszén nem a politikai forgó- szél rendítette meg, hanem a be- tegség. Lázás betegen is vállalta a karhatalmi feladatokat, ám egy sú- lyos szövődmény ágynak döntötte. Szabó Antal egy időre a hadsereg „második vonalába” került és mun- káját egyre jobban átszötte a nép- művelés.

— Egy távoli kis helyőrségben két fontos igazságot tanultam meg — hangsúlyozta, amikor élettapaszta-

latairól faggattam. — Az egyik: a művelődés, a műveltség egyént és közösséget formáló erő. A másik: aki a népművelői munkában felké- szült a „harcra”, az az „ütközetet” szinte mindig meg is nyerte.

Huszonhárom évvel ezelőtt lett hivatásos kultúr- munkás és hamarosan beiratkozott az ELTE történe- lem- népművelés szakára is. A mun- ka és a tanulás töltötte ki az életét. Már a kezdet- kezdetén zöld utat biztosított az ifjúsági klubok kezde- ményezéseinek, felkarolta a távoli kis helyőrségek társadalmi klubjait és egyre hozzáértőbben segítette az amatőr művészeti csoportok munká- ját is.

Szabó Antal alezredes életében öt- venéves korában történt nagyobb váltás: kinevezték a helyőrségi mű- velődési intézmények vezető szak- felügyelőjének. Ennek a munkának nem voltak hagyományai a hadse- regben és ezért türelmes, szívós

— Kiemelten támogatjuk a videózás és a számítástechnikai kultúra fejlesztését (Szabó Antal alezredes)

munkával új ösvényeket kellett vá- gni a közművelődés meglehetősen át- szegdedt terepén.

Segítőtársaival évek óta járja az országot, s ma már alig van olyan kis helyőrség az országban, ahol meg ne fordult volna. Szakfelügyelői munkájában — amint elmondta — sohasem a számonkérés vezérelte.

A hivatásos katonák többsége rendszeres könyvtárlátogató

A katonafeleségek körében népszerű a népművészeti hímezés

hanem a segítőkészség. Az egyre gyarapodó feljegyzései, többek közt, a következő kérdésekre adnak vá- laszt: Milyen szerepe van a tisz- teknek a közművelődésben? Milyen új művelődési kezdeményezések vannak a távoli helyőrségek klub- könyvtáraiban? Hogyan alakul a helyőrségi művelődési otthonok gazdálkodása? A katonacsaládok kö- rében van-e igény a videózás és a számítástechnika iránt?

— Úgy tűnik, hogy a tíz évvel e- zelőtti fellelülés után a közműve- lődés tekintélye kisebb lett a had- seregben is?

— Az utóbbi időben még a tisztek körében is elhangzanak szél- sőségek vélemények a kultúra, a mű- veltség csökkenő szerepéről. Pedig ha valaki végiggondolja a társadal- mi tennivalóinkat rájön arra, hogy a közművelődési munka objektív szükségessége folyamatosan növek- szik — magyarázta Szabó Antal alezredes. — A jövő feladatai fel- készültebb, műveltebb, kulturáltabb embereket igényelnek és ezt jelen- tős mértékben elősegítheti az isko- lán kívüli művelődés kiterjedt rend- szere. Meggyőződésem, hogy a köz- művelődési munka minőségi javulá- sát eredményezi, ha már a közeljö- vőben gyorsabban, okosabban rea- gálunk a változó igényekre. A hely- örségekben például az eddiginél job- ban kellene támogatni a lakótelepi művelődést, a művelődési intézmé- nyek műsorellátását és kiemelten kell támogatnunk a videózás, vala- mint a számítástechnikai kultúra fejlesztését szolgáló kezdeményeze- ket.

Szabó Antal a vezető szakfelügye- lői munkáját közel egy évre megsza- kította, miután átmenetileg megbiz- ták a Magyar Néphadsereg Művelő- dési Házában a közművelődési osztá- ly vezetésével. Munkáját itt is nagy ügyszeretettel végezte és amint elmondta sokirányú tevékenységé- ben három IT betűt tartott szem- előtt: türelem, tisztelet, tapintat. Meggyőződése, hogy a népművelői munkának ezek a legnehezebb alap- követelményei.

A Kiváló népművelő kitüntetés méltóképp fényel Szabó Antal ál- dozatkés és mindig megújuló köz- művelődési munkáját.

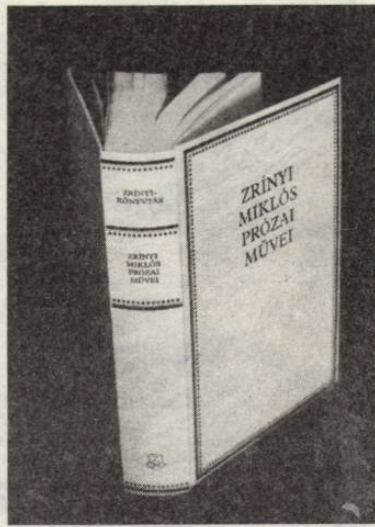
KACSÓ LAJOS
Fotó: MARKOS ANDRÁS

Klaniczay Tibor

Gondolatok a Zrínyi-könyvtárról

● A magyar könyvkiadás nagy eseménye a Zrínyi-könyv- tár első kötetének, Zrínyi Mik- lós Prózái Műveinek megjelené- se. A Zrínyi-könyvtár megindítá- sával mai könyvkiadásunkban szokatlan, de nemes hagyományt felújító és a legjobb nemzetköz- i gyakorlattal lépést tartó vál- lalkozást bocsát útjára a Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó. A világ művelt nemzetének könyv- kiadásában régóta szokásos, hogy a legnagyobb történelmi személyiségek, legkiválóbb írók életének, munkásságának tudományos feltárására, az ol- vasókkal való megismertetésére, s kultuszuk ápolására külön ki- adványsorozatokat létesítsenek. Csak így biztosítható ugyanis a legnagyobbakkal való folyama- tos foglalkozás, hagyatékuk köz- zététele, a rájuk vonatkozó kutatások tervszerűségének biz- tosítása, emléküknök és tanítá- suknak a nemzeti közvélemény- ben való állandó ébren tartása. Ennek a felismerésnek a jegy- ben jöttek létre szerzte a világon sorozatok *Dantének, Shakespea- re-nek, Goethének, Puskin- nak, Balzacnak* szentelve, hogy csak néhányat említsék. A ma- gyar szellemi élet csak egyetlen ilyen vállalkozást ismer: az 1908 és 1911 között 15 kötetben (30 füzetben) megjelent *Petőfi- könyvtár*. A Zrínyi-könyvtár most a második ilyen kezdemé- nyezés.

Az új sorozat úttörő voltá- nak a hangsúlyozása korántsem jelenti azt, mintha eddig a ma- gyar történelem és irodalom nagyjai- val való foglalkozást, emlékü- nek ébren tartását tudomá- nyos életünk, könyvkiadásunk és kulturális politikánk elha- nyagolta volna. Ellenkezőleg, soha nem látott mennyiségben kerültek kiadásra kiemelkedő gondolkodóink, íróink munkái

újabb és újabb, javított kiadá- sokban. Zrínyi Miklós hadtudo- mányi munkáinak 1957-ben, majd 1976-ban közzétett új ki- adásaival a Zrínyi Katonai Ki- adó is kivette részét ebből a munkából. Különösen az egyes nagy történelmi személyiségek év- fordulói alkalmából, mintegy ezekhez időzítve került sor ma- radandó értékű tudományos ösz- szefoglalások, tanulmánygyűj- temények, fontos új szövegkiadá- sok, különböző népszerűbb ki- adványok, képes albumok stb. publikálására. Mindezek látvá- nyosan tanúskodnak szocialista társadalmunknak a múlt nagy értékei iránti megbecsüléséről, mégis az olyan típusú vállalko- zás, mint a most induló Zrínyi- könyvtár nemhogy felesleges volna, de hézagpótló szerepet tölt majd be.

A magyar nép nagyjai közül kevesek elmélyült tudományos vizsgálata igényel kivételes pub- likációs fórumot. Zrínyi e ke-

vesek közé tartozik tevékenységé- nek és munkásságának rop- pont sokoldalúsága miatt. Mint kora nagy hadvezére, a magyar történelem legjelentősebb kato- nai, hadtudományi írója, évszá- zadának egyik legkiválóbb poli- tikusa, a magyar politikai gond- olkodás klasszikusa, a XVII. századi magyar irodalom legna- gyobb alakja, s az egyetlen vilá- girodalmi rangú, igazi magyar hősi eposz megteremtője — szerepének, katonai jelentőségének, s klasszikus munkáinak vizsgá- lata, elemzése egyaránt feladata valamennyi történelmi jellegű nemzeti tudományunknak.

● A Zrínyi Katonai Kiadó, midőn névadója előtt tiszteleg a sorozat létrehozásával, nemzeti tudományosságunk egészének tesz páratlan szolgálatot. Nem- csak a Zrínyi-kutatásban köz- vetlenül érdekeltkező örvendete- sen növekvő csoportja, hanem a múltunk nagy, haladó értékei iránt megbecsüléssel, elkötele- zettséggel bírók egész tábora fo- gadják hálával és köszönettel a kiadó elhatározását és áldozat- vállalását.

A Zrínyi-könyvtár első köte- teként Zrínyi prózái műveinek új kiadása jelenik meg *Kovács Sándor Iván* és munkatársai gondozásában. Nem akármilyen kiadásról van azonban szó, hi- szen egy egyszerű újrakiadása a már gyakran közzétett Zrí- nyi-műveknek önmagában alig- ha indokolná és igazolná egy új sorozat indításának szükségese- gét. A sajtó alá rendezők a századelő kiváló Zrínyi-filológusának, *Négyesy Lászlónak*, a tervezett és jórészt előkészített, de soha meg nem jelent kriti- kai kiadását rekonstruálják és jelentetik meg, kiegészítve azt a Zrínyi-szövegekre vonatkozó újabb eredményekkel, illetve a

további szövegvizsgálatokhoz nélkülözhetetlen dokumentu- mokkal, mindenekelőtt Zrínyi prózái művei egyetlen XVII. századi kéziratának, a *Bónis- kódexnek* a hasomás kiadásával.

Az előkészületben levő má- sodik kötet a Londonban 1664- ben megjelent angol Zrínyi- életrajzot publikálja, a harmadik pedig Zrínyi könyvtárának monografikus feldolgozását fog- ja nyújtani. A Zrínyire vonat- kozó minden további kutató- munkának a kulcsa lesz ez a könyv. Minden író, gondolkodó megismerése szempontjából el- sősorú fontosságú könyvei- nek, magánkönyvtárának az ismerete. Kétszeresen az a ré- gebbi századokra vonatkozóan, amikor még nem voltak köz- könyvtárak, s amikor valakinek az olvasmányanyaga (nem szá- mítva iskolai tanulmányait) többnyire egybeesett a birtoká- ban levő könyvekkel.

Sajnos ritkán van megfelelő és pontos információnk nagy íróink könyvtárára vonatkozóan. Zrínyi a szerencsés kivéte- lek közé tartozik: könyvtárának jelentékeny része fennmaradt, tele olvasói megjegyzéseivel, a fontosnak tartott helyek meg- jelölésével; s az elveszett könyv-eknek is ismerjük legalább a jegyzékét. A könyvtár teljes jegyzékének és az egyes könyv- megjegyzéseknek a közzététele így lehetővé teszi majd Zrínyi műveltségének, politikai és had- tudományi tájékozottságának pontos felmérését s ennek a kutatásban való értékesítését.

● A tervezett további kötetek tartalmát csak röviden jelez- zük. Sok kerül majd Zrínyi ikonográfiájának, vagyis kép- másainak, illetve a személyével kapcsolatos események (az eszé- ki híd felégetése, Zrínyi-Újvár

ostroma, halála stb.) egykorú ábrázolásainak teljességre tö- rekvő közzétételére. Halasztha- tatlan feladat Zrínyi levelezésé- nek az eddigi kiadásoknál tel- jesebb s a hozzá intézett leve- lekre is kiterjedő kiadása, mely elsősorban történelmi és hadtörténelmi szempontból érté- kesíthető eddig ismeretlen for- rásanyagot tesz majd hozzáfér- hetővé. Nincsenek összegyűjtve a Zrínyi életében, illetve köz- vetlenül halála után róla írott, többnyire idegen nyelvű (főleg latin, olasz, német, de részben francia és angol) rópiratok, publicisztikai írások, beszédek. Bármennyire is egyik legna- gyobb hadvezérünknek tartjuk Zrínyit, közvetlen katonai te- vékenységéről, kisebb csatározá- sairól és portyázásairól, nagyobb katonai akcióiról, az 1663–64-es háborúban vívott harcairól, a rendelkezésére álló katonaság létszámáról, felszereléséről stb. igen keveset tudunk. Az ezekre vonatkozó források összegyűjté- se és kiadása a sorozat egyik kiemelkedő fontosságú kötetét fogja eredményezni.

Ime, csak néhány a Zrínyi igazi megismerése érdekében nélkülözhetetlen teendők közül. Mennyi elvégzendő feladat! Mennyi mulasztása az eddigi kutatásnak! Legfőbb ideje, hogy a hiányokat pótoljuk. A Zrí- nyi-kutatók, illetve az érdekelt intézmények — egyetemi tan- székek, akadémiai intézetek, levéltárak, könyvtárak, múze- umok — valamint a Zrínyi Katonai Könyv- és Lapkiadó példamutató összefogása és köz- zős munkája biztosította nyújt arra, hogy a munkát elvégezzük, s a nagy XVII. századi hadvezér- rel, költővel és politikussal szembeni adósságainkat törlesz- sük.